

Praca obcokrajowców w Polsce

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Z danych GUS wynika, że w Polsce pracuje blisko milion obcokrajowców¹. Dynamiczny wzrost ich liczby nastąpił w 2022 roku, przede wszystkim na skutek migracji z Ukrainy – wywołanej wojną. Osoby pracujące w naszym kraju, które nie mają polskiego obywatelstwa, to głównie – poza Ukraincami stanowiącymi ogromną większość – migranci z Białorusi, Gruzji, Indii, Mołdawii i Rosji. W październikowym sondażu² zapytaliśmy badanych o stosunek do pracy cudzoziemców Polsce.

ZNAJOMOŚĆ CUDZOZIEMCÓW MIESZKAJĄCYCH W POLSCE

Skąd, zdaniem badanych, pochodzą na ogół cudzoziemcy mieszkający w Polsce? Niemal powszechnie (92%), podobnie jak przed czterema laty³, wskazywana jest Ukraina. Pozostałe kraje pojawiają się w deklaracjach znacznie rzadziej. Na drugim miejscu plasuje się Białoruś (24%), a w zasadzie zaraz za nią kraje azjatyckie, takie jak Nepal, Indie czy Bangladesz, które wskazuje ponad jedna piąta respondentów (22%), tj. ponad dwukrotnie więcej niż w ubiegłej dekadzie. Na kolejnych miejscach plasują się kraje Unii Europejskiej (14%) i byłego Związku Radzieckiego (12%). W percepcji społecznej zmniejszyła się obecność Wietnamczyków, którzy cztery lata temu lokowali się na trzeciej pozycji, a obecnie wymienia ich co dziewiąty badany (11%). Blisko jedna dziesiąta badanych dostrzega w Polsce liczną obecność obywateli Chin (9%) i krajów afrykańskich (9%). Od 2015 roku niemal czterokrotnie (do 4%) zmniejszył się odsetek wskazujących na obywateli Rosji.

¹ <https://stat.gov.pl/statystyki-eksperymentalne/kapital-ludzki/cudzoziemcy-wykonujacy-prace-w-polsce-w-maju-2023-roku,15,6.html>

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (402) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

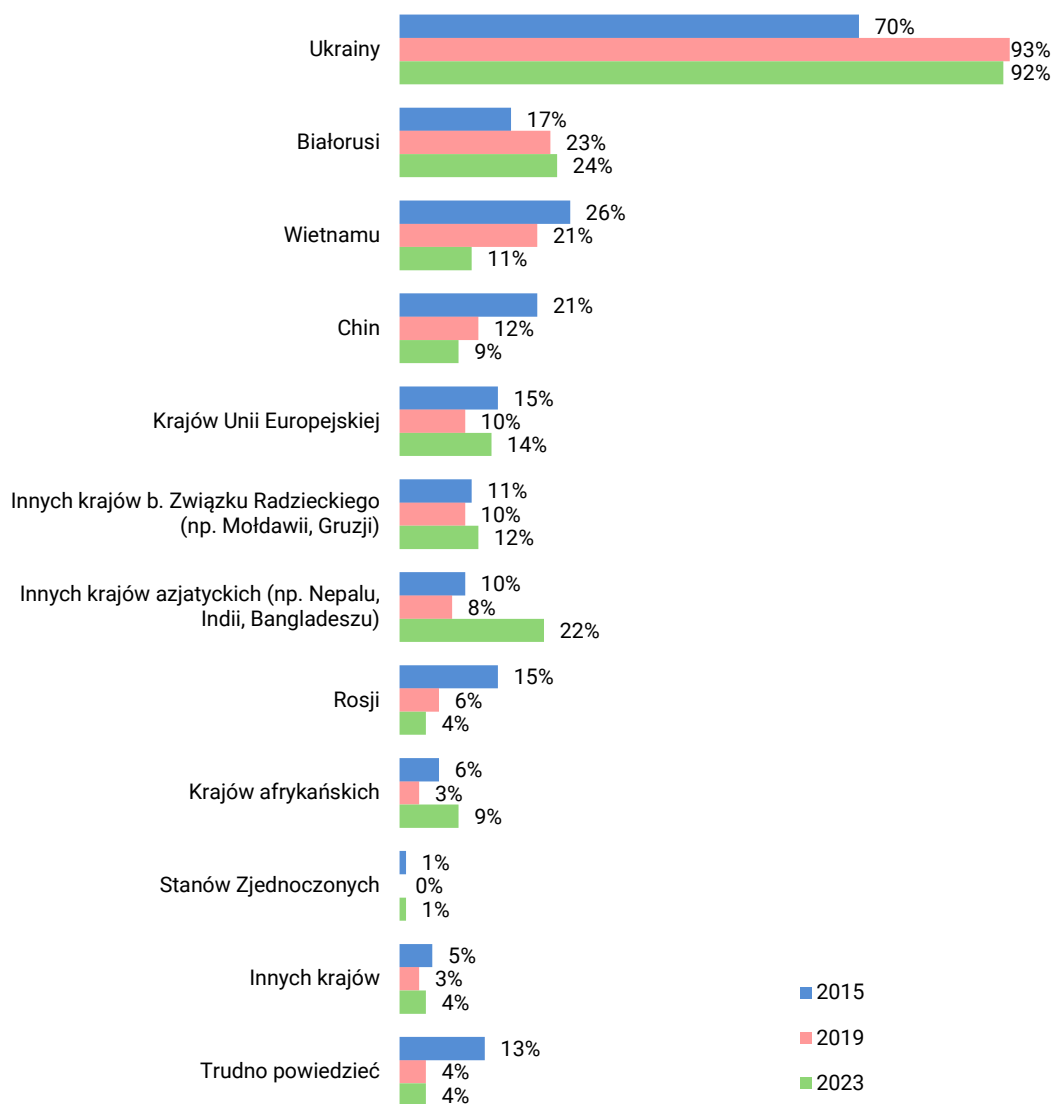
- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 2 do 11 października 2023 roku na próbie liczącej 1110 osób (w tym: 61,5% metodą CAPI, 25,0% – CATI i 13,4% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

³ Zob. komunikat CBOS „Praca obcokrajowców w Polsce”, styczeń 2020 (oprac. M. Bożewicz, A. Głowacki).

RYS. 1. W Polsce mieszka coraz więcej obcokrajowców, osób nieposiadających obywatelstwa polskiego. Czasem przyjeżdżają oni, żeby pracować, inni zakładają przedsiębiorstwa. Polki i Polacy wchodzą w związki małżeńskie z obcokrajowcami. Obywateli jakich krajów, Pana(i) zdaniem, przebywa w Polsce obecnie najwięcej?*

* Wyniki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać maksymalnie trzy odpowiedzi

Ponad ośmiu na dziesięciu Polaków (82%) styka się z obcokrajowcami pracującymi w Polsce co najmniej raz w miesiącu, w tym więcej niż dwie trzecie (68%) – przynajmniej raz w tygodniu. Ponad połowa badanych (54%) ma z nimi kontakt kilka razy w tygodniu, w tym niemal jedna trzecia (29%) – codziennie. Od poprzedniego pomiaru sprzed czterech lat zauważalnie przybyło tych ostatnich respondentów – deklarujących częstą styczność z obcokrajowcami pracującymi w naszym kraju (co najmniej kilka razy w tygodniu – wzrost z 37% do 54%), a ubyło szczególnie tych, którzy wskazują na brak kontaktów lub kontakty sporadyczne (spadek z 29% do 16%).

RYS. 2. Jak często styka się Pan(i) z obcokrajowcami pracującymi w Polsce, np. robiąc zakupy, zamawiając usługi, korzystając z opieki zdrowotnej, korzystając z przewozu osób?

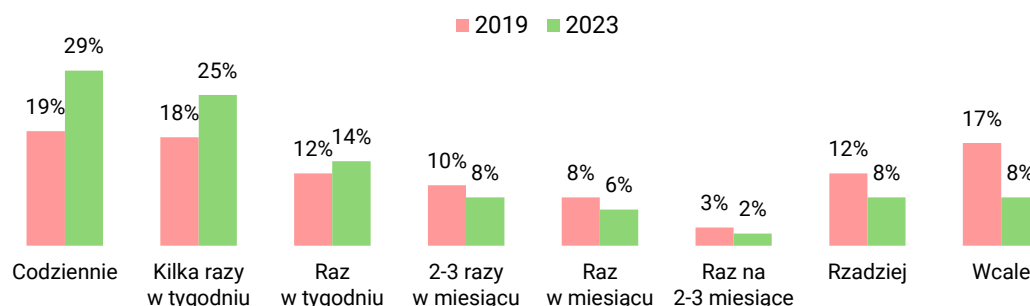

TABELA 1

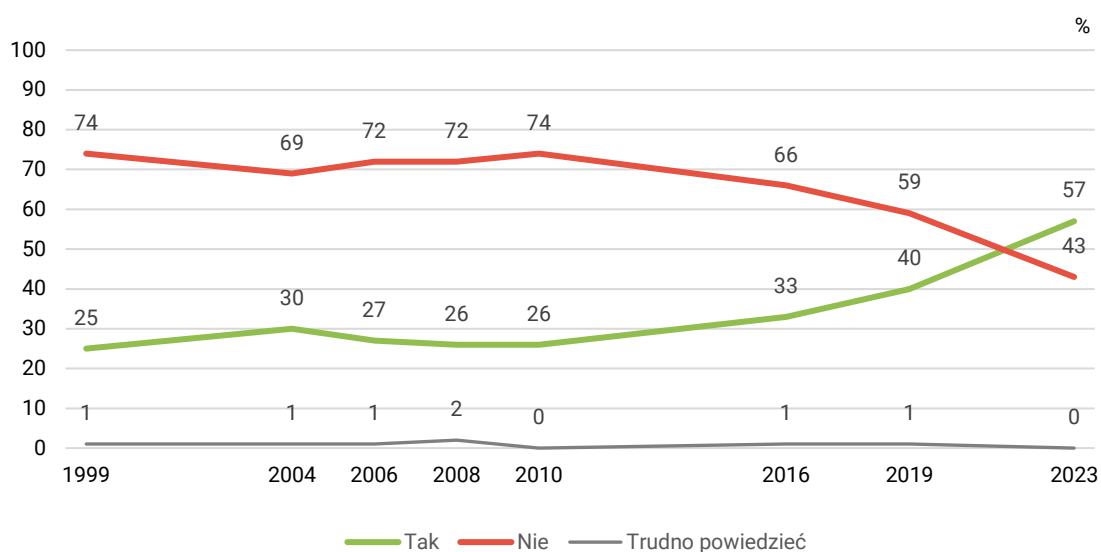
		Jak często styka się Pan(i) z obcokrajowcami pracującymi w Polsce, np. robiąc zakupy, zamawiając usługi, korzystając z opieki zdrowotnej, korzystając z przewozu osób?				
		Codziennie	Kilka razy w tygodniu	Kilka razy w miesiącu	Rzadziej	Wcale
		%	%	%	%	%
Ogółem		29	25	22	16	8
Wiek	18–24 lata	28	33	23	15	1
	25–34	34	27	22	15	1
	35–44	49	19	15	12	6
	45–54	35	28	20	14	3
	55–64	23	29	24	15	8
	65 lat i więcej	11	22	27	19	21
Miejsce zamieszkania	Wieś	24	19	21	23	13
	Miasto do 19 999	29	25	24	15	8
	20 000 – 99 999	24	33	24	13	6
	100 000 – 499 999	33	35	24	5	4
	500 000 i więcej mieszk.	53	26	16	4	2
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	18	18	18	22	24
	Zasadnicze zawodowe	21	21	26	18	13
	Średnie	31	26	25	13	4
	Wyższe	38	32	17	11	2
Grupa zawodowa	Kadra kierownicza, specjaliści z wyższym wykształceniem	46	32	14	7	1
	Średni personel, technicy	43	28	17	9	2
	Pracownicy administracyjno-biurowi	31	37	15	15	1
	Pracownicy usług	43	18	25	13	1
	Robotnicy wykwalifikowani	43	16	25	16	1
	Robotnicy niewykwalifikowani	35	21	19	19	6
	Rolnicy	17	7	5	55	17
	Pracujący na własny rachunek	33	35	22	7	2
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	30	14	19	18	18
	Od 1500 zł do 1999 zł	24	21	26	18	11
	Od 2000 zł do 2999 zł	19	25	27	17	12
	Od 3000 zł do 3999 zł	33	29	22	13	3
	4000 zł i więcej	45	28	18	8	1

Styczność z cudzoziemcami pracującymi w Polsce najczęściej mają mieszkańcy miast półmilionowych lub większych, badani w wieku 35–44 lata, najlepiej wykształceni, uzyskujący najwyższe dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym. Codziennym kontaktem z pracującymi w Polsce obcokrajowcami wyróżniają się przedstawiciele takich grup zawodowych, jak kadra kierownicza i specjaliści, technicy i średni personel oraz pracownicy usług i robotnicy wykwalifikowani. Z kolei najrzadszy jest on w przypadku osób starszych i – co z tym związane – mających wykształcenie podstawowe oraz uzyskujących dochody *per capita* poniżej 3000 zł. Relatywnie mniejszą styczność z przebywającymi w Polsce obywatelami innych krajów mają również mieszkańcy wsi i rolnicy.

Osobistą znajomość cudzoziemca mieszkającego w Polsce deklaruje niemal sześciu na dziesięciu badanych (57%), tj. o 17 punktów procentowych więcej niż przed czterema laty i aż 24 punkty więcej niż w roku 2016. Przed rokiem 2016 taką znajomość wskazywał mniej więcej zaledwie co czwarty Polak.

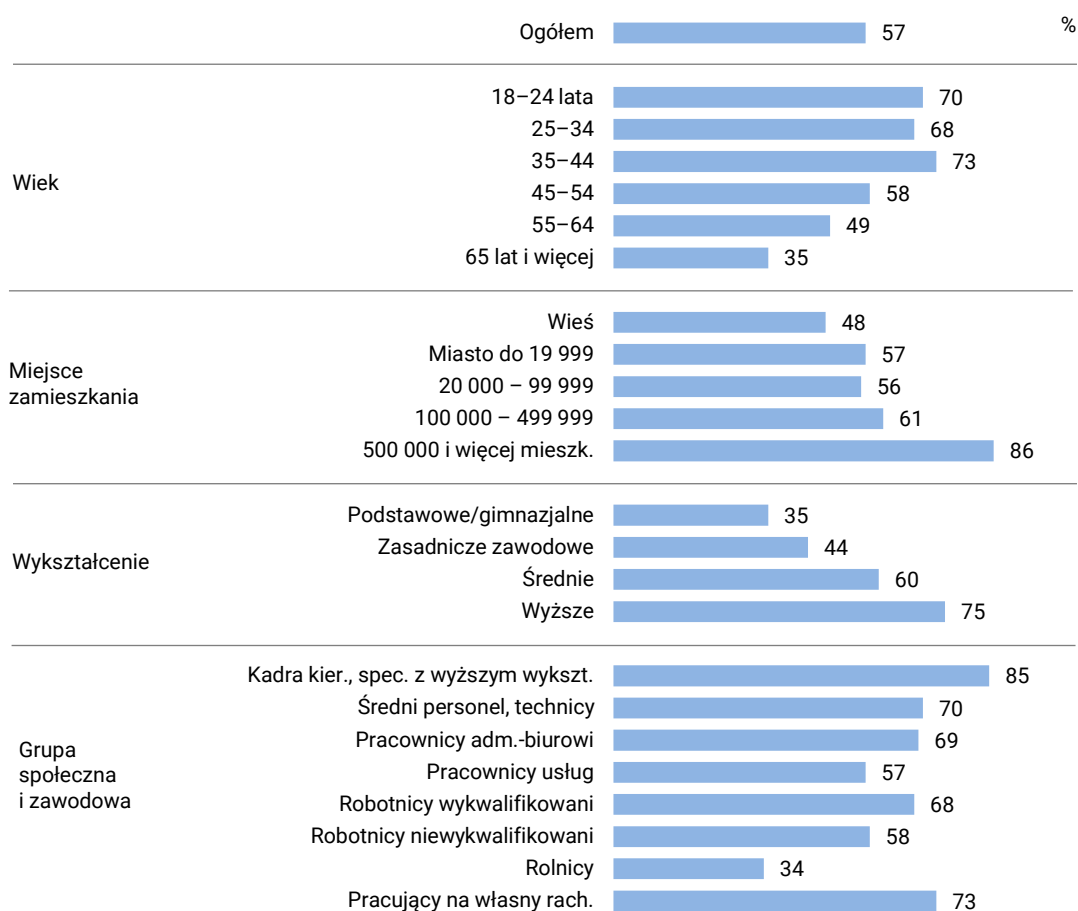
CBOS

RYS. 3. Czy zna Pan(i) osobiście jakiegoś cudzoziemca mieszkającego w Polsce?

Znajomość cudzoziemca mieszkającego w Polsce częściej niż inni deklarują ankietowani z największych miast, badani poniżej 45 roku życia, szczególnie mający od 35 do 44 lat, a ponadto osoby najlepiej wykształcone, kadra kierownicza i specjaliści, prywatni przedsiębiorcy, technicy i średni personel, pracownicy administracyjno-biurowi oraz robotnicy wykwalifikowani. Relatywnie najmniej takich osób jest wśród mieszkańców wsi, badanych po 54 roku życia, szczególnie mających 65 lat lub więcej, najslabiej wykształconych oraz wśród rolników.

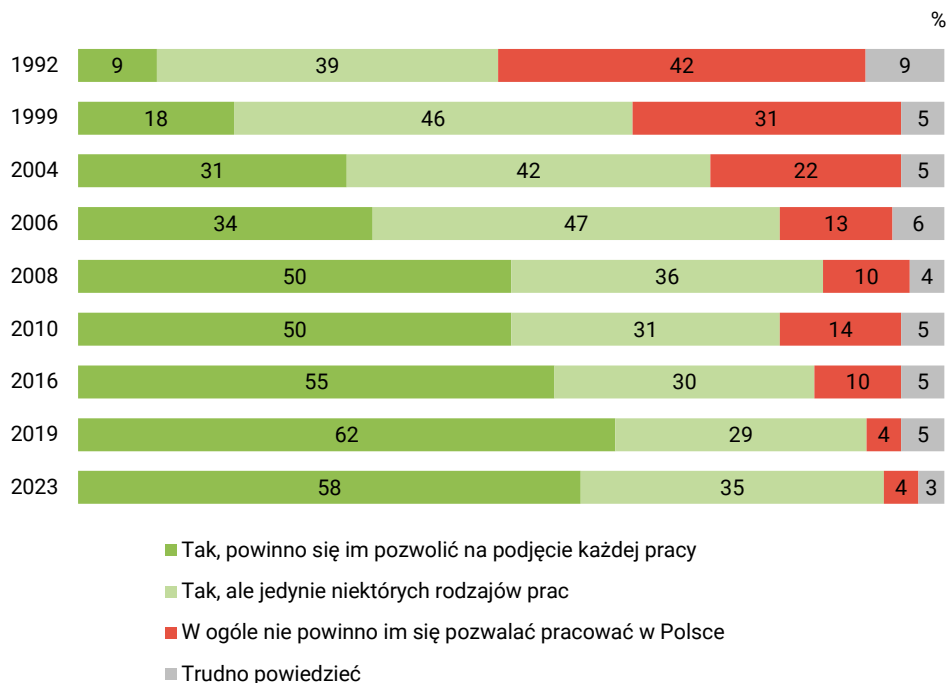
RYS. 4. Odsetki znających osobiście jakiegoś cudzoziemca mieszkającego w Polsce

PODEJMOWANIE W POLSCE PRACY PRZEZ OBCOKRAJOWCÓW

Akceptacja podejmowania w Polsce pracy przez cudzoziemców jest niemal powszechna (93% wobec 4% wyrażających sprzeciw). Blisko sześciu na dziesięciu badanych (58%) uważa, że powinni oni mieć możliwość podejmowania każdej pracy, a ponad jedna trzecia (35%) – że tylko niektórych rodzajów zatrudnienia. Od poprzedniego pomiaru z 2019 roku zmniejszyła się nieco skala przyzwolenia na nieograniczone podejmowanie pracy przez cudzoziemców (spadek o 4 punkty procentowe), natomiast zwiększył się poziom aprobaty warunkowej (wzrost o 6 punktów).

RYS. 5. Jak Pan(i) sądzi, czy cudzoziemcom powinno się pozwolić na podjęcie pracy w Polsce?

Przekonanie, że obcokrajowcy powinni móc podjąć w Polsce dowolną pracę, najczęściej wyrażają badani mający od 25 do 34 lat, mieszkańcy dużych i największych miast, najlepiej wykształceni, kadra kierownicza i specjaliści, technicy i średni personel, pracownicy administracyjno-biurowi, prywatni przedsiębiorcy, a także respondenci z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach *per capita*. Z kolei o tym, że powinno się ich dopuścić jedynie do niektórych rodzajów prac, częściej niż przeciętnie mówią najmłodszy badani, mający wykształcenie zasadnicze zawodowe, pracownicy usług oraz robotnicy (wykwalifikowani i niewykwalifikowani). Sprzeciw wobec pracy cudzoziemców w naszym kraju w nieco większym stopniu niż inni deklarują rolnicy i ankietowani uzyskujący najniższe dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym.

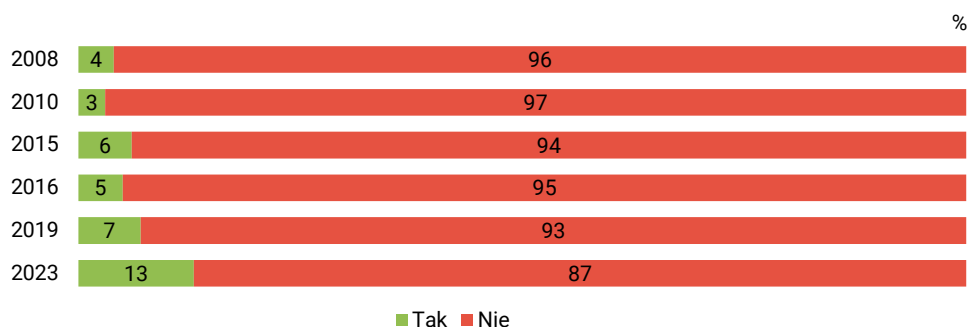
TABELA 2

		Jak Pan(i) sądzi, czy cudzoziemcom powinno się pozwolić na podjęcie pracy w Polsce?			
		Tak, powinno się im pozwolić na podjęcie każdej pracy	Tak, ale jedynie niektórych rodzajów prac	W ogóle nie powinno im się pozwalać pracować w Polsce	Trudno powiedzieć
		%	%	%	%
Ogółem		58	35	4	3
Wiek	18–24 lata	49	43	7	1
	25–34	66	27	4	3
	35–44	59	32	4	5
	45–54	59	35	5	2
	55–64	57	39	4	1
	65 lat i więcej	53	38	4	5
Miejsce zamieszkania	Wieś	50	38	6	5
	Miasto do 19 999	58	36	4	3
	20 000 – 99 999	59	38	2	0
	100 000 – 499 999	65	30	4	1
	500 000 i więcej mieszk.	72	27	0	2
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	54	34	6	7
	Zasadnicze zawodowe	50	41	7	3
	Średnie	57	37	5	2
	Wyższe	66	30	1	3
Grupa zawodowa	Kadra kierownicza, specjaliści z wyższym wykształceniem	67	32	0	1
	Średni personel, technicy	78	22	0	0
	Pracownicy administracyjno-biurowi	65	31	2	1
	Pracownicy usług	50	41	7	1
	Robotnicy wykwalifikowani	54	40	6	0
	Robotnicy niewykwalifikowani	48	44	6	2
	Rolnicy	40	36	10	14
	Pracujący na własny rachunek	74	22	0	4
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	46	36	11	7
	Od 1500 zł do 1999 zł	52	40	6	1
	Od 2000 zł do 2999 zł	61	36	1	2
	Od 3000 zł do 3999 zł	60	35	3	2
	4000 zł i więcej	74	25	1	0

Według własnych deklaracji, z pracy obcokrajowców korzystało 13% Polaków. To niemal dwa razy więcej niż cztery lata temu i najwięcej, odkąd monitorujemy to zjawisko, czyli od 2008 roku.

CBOS

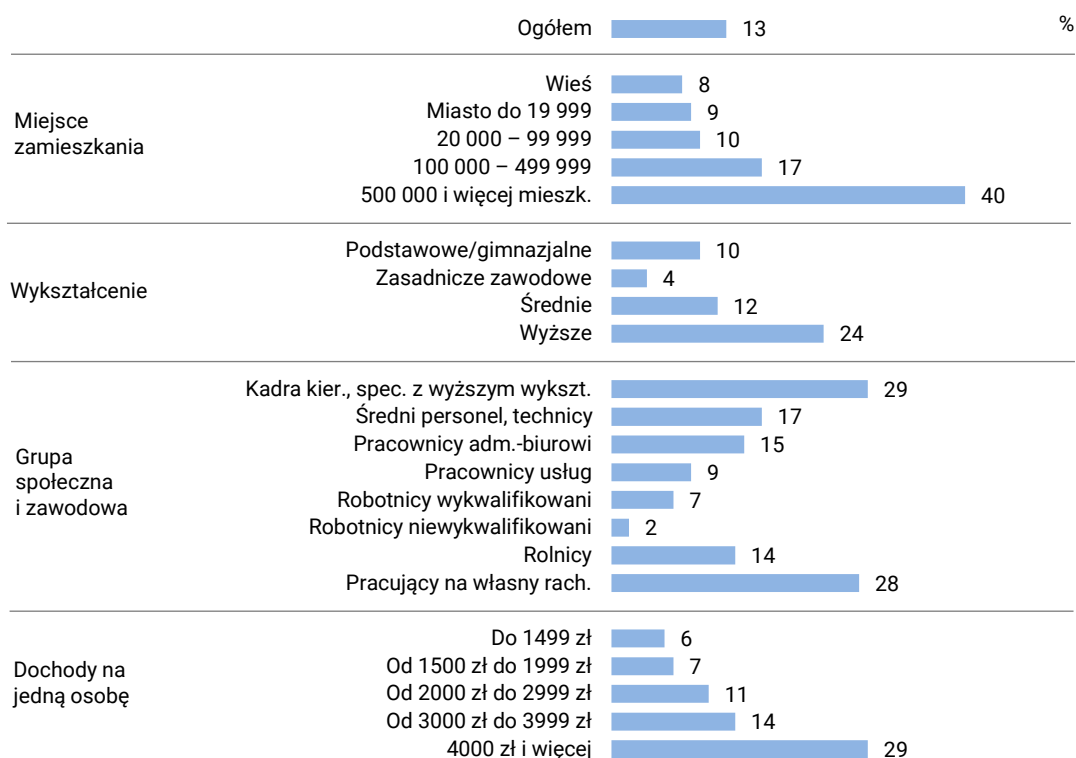
RYS. 6. Czy kiedykolwiek korzystał(a) Pan(i) z płatnej pomocy obcokrajowca (np. przy pracach domowych, remontowych, opiece nad dziećmi) lub zatrudnił(a) Pan(i) obcokrajowca, np. na budowie, przy pracach polowych itp.?

Zatrudnianie obcokrajowców jest najczęstsze wśród mieszkańców miast półmilionowych i większych. Korzystanie z pracy cudzoziemców w większej mierze niż inni deklarują badani mający wyższe wykształcenie, uzyskujący najwyższe dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym, a także kadra kierownicza i specjaliści oraz prywatni przedsiębiorcy. Z kolei najrzadziej korzystali z niej ankietowani z wykształceniem zasadniczym zawodowym, robotnicy niewykwalifikowani oraz respondenci uzyskujący najniższe dochody *per capita*.

CBOS

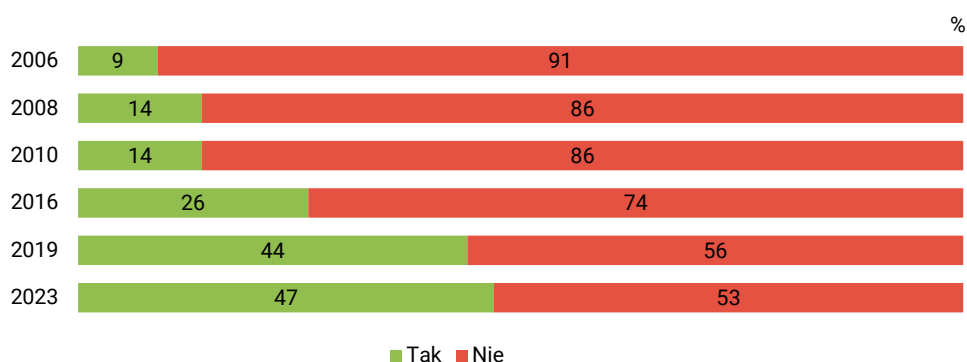
RYS. 7. Odsetki badanych korzystających kiedykolwiek z płatnej pomocy obcokrajowca

Od poprzedniego pomiaru zwiększył się – choć w minimalnym stopniu – odsetek badanych twierdzących, że znają kogoś zatrudniającego cudzoziemców. Obecnie stanowią oni blisko połowę respondentów (47%). Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat (monitorujemy to od 2006 roku) najbardziej znaczący wzrost w tym względzie nastąpił najpierw w 2016 roku, a następnie w roku 2019.

CBOS

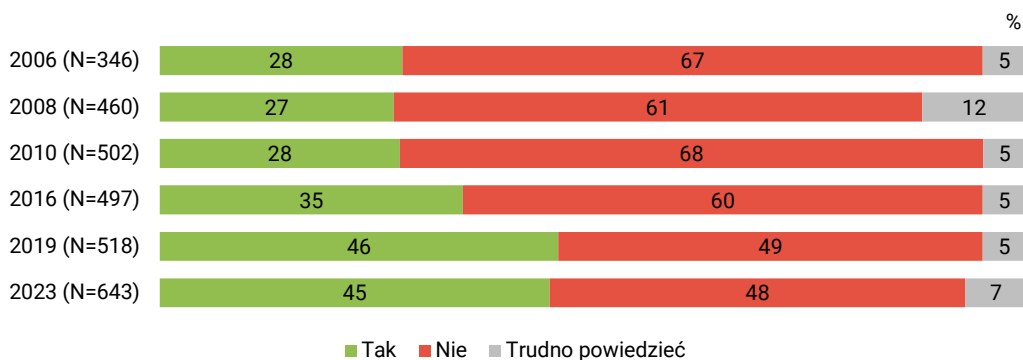
RYS. 8. Czy zna Pan(i) osobiście kogoś zatrudniającego obcokrajowca (np. jako pomoc domową, opiekunkę do dzieci, pielęgniarkę, pracownika na budowie lub przy pracach remontowych, polowych itp.)?

Więcej niż dwie piąte pracowników (45%) – i w zasadzie tyle samo, ile przed czterema laty – deklaruje, że w ich zakładach pracy zdarzyły się trudności w znalezieniu wykwalifikowanych pracowników gotowych przyjąć proponowaną stawkę. Częściej niż przeciętnie mówią o tym przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści (57%), technicy i średni personel (59%), natomiast najrzadziej osoby pracujące w prywatnych gospodarstwach rolnych (15%), w tym rolnicy (12%), oraz pracownicy usług (36%).

CBOS

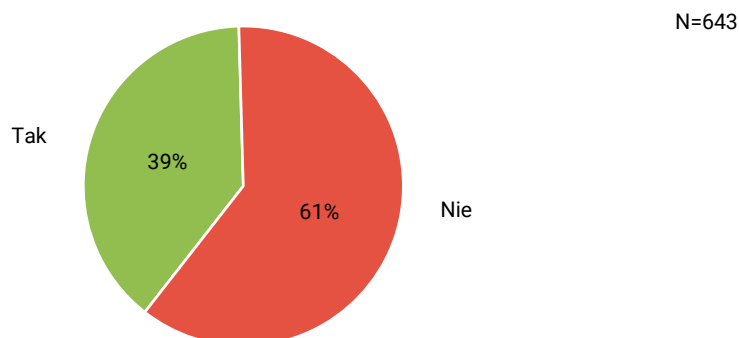
RYS. 9. Czy w Pana(i) zakładzie pracy zdarzyła się taka sytuacja, że pracodawca chciał zwiększyć zatrudnienie, ale nie mógł znaleźć wykwalifikowanego pracownika lub pracowników gotowych pracować za proponowaną stawkę?

Dwie piąte pracujących (39%) deklaruje, że w ich zakładach pracy lub gospodarstwach rolnych pracują cudzoziemcy.

CBOS

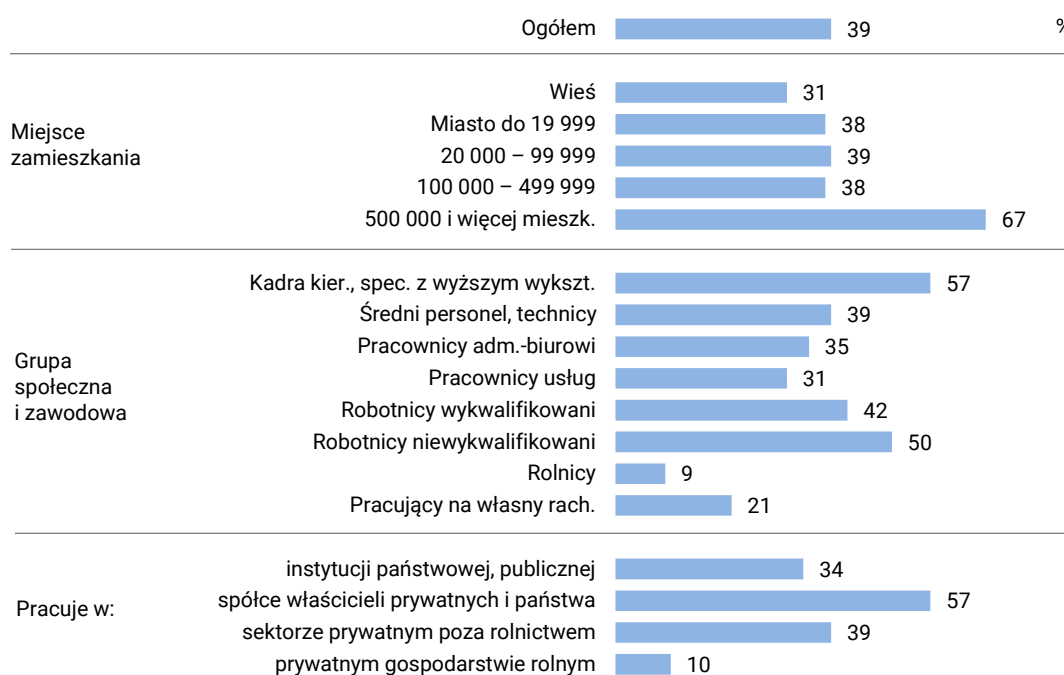
RYS. 10. Czy w Pana(i) zakładzie pracy / gospodarstwie rolnym pracują obcokrajowcy?

Obecność obcokrajowców w zakładach pracy najczęściej deklarują respondenci z największych miast, pracujący w spółkach właścicieli prywatnych i państwa, kadra kierownicza i specjaliści oraz robotnicy niewykwalifikowani. Z kolei najrzadziej są to ankietowani pracujący w prywatnych gospodarstwach rolnych, w tym rolnicy, prywatni przedsiębiorcy, a także mieszkańcy wsi. Można ponadto odnotować, że obcokrajowcy częściej obecni są w tych zakładach, w których były problemy z zatrudnieniem pracowników za proponowaną stawkę, niż tam, gdzie się to nie zdarzyło (49% wobec 28%).

CBOS

RYS. 11. Czy w Pana(i) zakładzie pracy / gospodarstwie rolnym pracują obcokrajowcy?

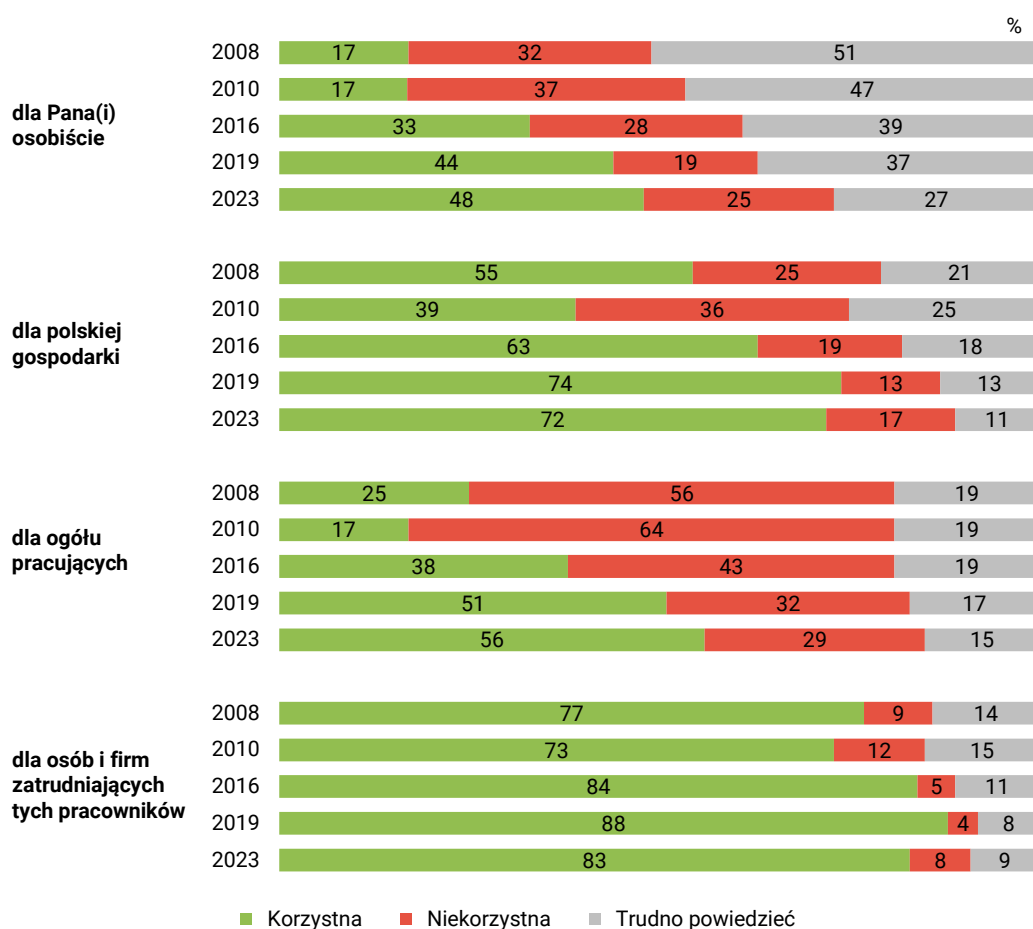

KORZYŚCI Z PRACY W POLSCE OBCOKRAJOWCÓW SPOZA UE

Praca w Polsce obcokrajowców spoza Unii Europejskiej najczęściej postrzegana jest jako korzystna dla zatrudniających ich osób i firm (83% wobec 8% będących przeciwnego zdania), a także dla polskiej gospodarki (72% wobec 17% uważających ją za niekorzystną). Na ogół badani podzielają też opinię, że jest to z korzyścią dla sytuacji ogółu pracujących (56% wobec 29%) i samych respondentów (48% wobec 25%). W ciągu ostatnich czterech lat umocniło się nieco przekonanie o korzyściach płynących z pracy w Polsce obcokrajowców z krajów pozaunijnych dla ogółu pracujących, natomiast nieco mniej osób widzi takie korzyści dla osób i firm, które ich zatrudniają. Sami respondenci częściej niż przed czterema laty widzą w tym dla własnej sytuacji następstwa pozytywne, jak i negatywne. Względnie stabilne jest przekonanie o korzyściach z pracy obcokrajowców spoza UE dla polskiej gospodarki.

CBOS

RYS. 12. W Polsce podejmują pracę obywatele m.in. takich krajów nienależących do Unii Europejskiej, jak Ukraina, Białoruś, Mołdawia, a także Nepal, Indie. Czy, Pana (i) zdaniem, praca obywateli tych krajów w Polsce jest korzystna czy też niekorzystna:

W latach 2008 i 2010 w pytaniu wymienieni byli wyłącznie obywatele Ukrainy, Białorusi i Rosji, w 2015 roku zaś – obywatele Ukrainy, Białorusi, Rosji, Mołdawii, Gruzji i Armenii

Korzyści z pracy obcokrajowców spoza UE we wszystkich aspektach, których dotyczyło pytanie, zauważalnie częściej dostrzegają ci, którym zdarzyło się zatrudniać cudzoziemców do jakichś prac, niż niemający takich doświadczeń.

TABELA 3

W Polsce podejmują pracę obywatele m.in. takich krajów nienależących do Unii Europejskiej, jak Ukraina, Białoruś, Mołdawia, a także Nepal, Indie. Czy, Pana zdaniem, praca obywateli tych krajów w Polsce jest korzystna czy też niekorzystna:	Czy kiedykolwiek korzystał(a) Pan(i) z płatnej pomocy obcokrajowca (np. przy pracach domowych, remontowych, opiece nad dziećmi) lub zatrudniał(a) Pan(i) obcokrajowca np. na budowie, przy pracach polowych itp.?	
	Tak	Nie
	w procentach	
dla Pana(i) osobiście		
korzystna	77	44
niekorzystna	10	27
Trudno powiedzieć	12	29
dla polskiej gospodarki		
korzystna	96	69
niekorzystna	3	19
Trudno powiedzieć	1	13
dla ogółu pracujących		
korzystna	75	53
niekorzystna	15	31
Trudno powiedzieć	10	16
dla osób i firm zatrudniających tych pracowników		
korzystna	94	81
niekorzystna	3	9
Trudno powiedzieć	3	10

W podobny sposób, ale w mniejszym stopniu, na opinie w tej sprawie wpływa styczność z obcokrajowcami w zakładach pracy. Osoby, które zadeklarowały, że w ich zakładzie pracują cudzoziemcy, częściej niż pozostali respondenci wskazują, że praca cudzoziemców spoza UE jest korzystna dla nich osobiście (64% wobec 42%), dla polskiej gospodarki (80% wobec 67%), a także dla ogółu pracowników (62% wobec 53%) oraz firm i osób ich zatrudniających (87% wobec 82%).

Poza tym korzyści płynące z pracy w Polsce obcokrajowców z krajów pozaunijnych częściej dostrzegają mieszkańcy największych miast, najlepiej wykształceni, uzyskujący najwyższe dochody *per capita*, kadra kierownicza i specjaliści, technicy i średni personel, jak również – w odniesieniu do sytuacji ogółu pracujących – prywatni przedsiębiorcy. Przeciwnie podejście jest bardziej charakterystyczne dla osób o niższym statusie społeczno-ekonomicznym. O negatywnym wpływie pracy obcokrajowców w Polsce na własną sytuację częściej niż przeciętnie mówią badani z wykształceniem zasadniczym zawodowym, pracownicy usług, robotnicy wykwalifikowani

i niewykwalifikowani, respondenci bierni zawodowo zajmujący się domem lub niepracujący z innych powodów, a także uzyskujący najniższe dochody *per capita* oraz niezadowoleni z własnej sytuacji materialnej. Warto ponadto dodać, że wśród najmłodszych ankietowanych, osób uczących się lub studiujących, jak również zajmujących się domem lub niepracujących z innego powodu wyraźniej niż w innych grupach zaznacza się przekonanie, że praca cudzoziemców spoza UE szkodzi sytuacji pracowników w Polsce.

Trzy czwarte badanych ma styczność z cudzoziemcami żyjącymi w Polsce częściej niż raz w miesiącu, z czego ponad połowa codziennie lub prawie codziennie. Skala i częstota tych kontaktów zauważalnie wzrosła w ostatnich czterech latach, podobnie jak liczba osób deklarujących osobistą znajomość obywateli innych krajów mieszkających w Polsce. Niemal dwukrotnie wzrósł odsetek korzystających z pracy obcokrajowców. Dwie piąte pracujących deklaruje, że w ich zakładach pracy zatrudnieni są cudzoziemcy. W percepcji badanych, w naszym kraju, poza dominującymi migrantami z Ukrainy, zaznacza się także dość wyraźnie obecność Białorusinów. W porównaniu do ubiegłych lat w mniejszym stopniu dostrzegani są Wietnamczycy, natomiast w zauważalnie większym – obywatele innych krajów azjatyckich, np. Nepalu, Indii czy Bangladeszu.

Praca obcokrajowców w Polsce spotyka się ze zdecydowaną aprobatą, przy czym obecnie nieco częściej niż cztery lata temu mówi się o tym, że powinni mieć oni dostęp jedynie do niektórych, a nie do wszystkich rodzajów prac. Nadal przeważnie jako korzystna postrzegana jest praca w Polsce obywateli krajów spoza Unii Europejskiej, zwłaszcza dla gospodarki oraz firm i osób ich zatrudniających, ale też – co w ostatnich latach jeszcze się umocniło – dla sytuacji ogółu pracujących.

Opracował

Michał Feliksiak

TABELA 1

		Czy praca obywateli tych krajów w Polsce jest dla Pana(i) osobiście korzystna czy też niekorzystna?			Liczba osób
		Korzystna	Niekorzystna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		48	25	27	1091
Płeć	Mężczyźni	54	22	24	512
	Kobiety	44	27	29	580
Wiek	18–24 lata	48	23	29	103
	25–34	51	29	20	169
	35–44	51	28	21	208
	45–54	43	31	26	175
	55–64	51	21	27	171
	65 lat i więcej	47	19	34	265
Miejsce zamieszkania	Wieś	40	29	31	447
	Miasto do 19 999	49	29	22	154
	20 000 – 99 999	45	27	29	216
	100 000 – 499 999	56	18	26	155
	500 000 i więcej mieszk.	74	9	16	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	32	29	39	157
	Zasadnicze zawodowe	41	33	26	245
	Średnie	49	25	26	387
	Wyższe	63	15	22	303
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	65	13	22	158
	Średni personel, technicy	63	24	13	46
	Pracownicy adm.-biurowi	55	24	21	83
	Pracownicy usług	37	35	28	67
	Robotnicy wykwalifikowani	38	39	23	121
	Robotnicy niewykwalifik.	40	36	24	46
	Rolnicy	48	18	34	38
	Pracujący na własny rach.	50	27	23	54
	Bezrobotni	33	37	30	19
	Emeryci	50	19	31	278
	Renciści	33	28	39	55
	Uczniowie i studenci	58	14	27	52
	Zajmujący się domem i inni	34	36	31	74
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	52	25	24	160
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	56	27	17	128
	sekt. prywat. poza rolnict.	48	28	24	292
	prywatnym gosp. rolnym	46	21	33	43
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	39	35	26	116
	Od 1500 zł do 1999 zł	44	26	30	141
	Od 2000 zł do 2999 zł	47	29	24	238
	Od 3000 zł do 3999 zł	53	24	23	121
	4000 zł i więcej	71	11	18	168
	Trudno powiedzieć	47	22	31	121
	Odmowa odpowiedzi	38	27	36	187
Ocena własnych war. mater.	Złe	48	39	12	63
	Średnie	39	27	33	419
	Dobre	55	22	24	609
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	40	29	31	50
	Raz w tygodniu	46	24	30	397
	1–2 razy w miesiącu	47	28	25	147
	Kilka razy w roku	55	23	22	231
	W ogóle nie uczestniczy	50	25	25	238
Poglądy polityczne	Lewica	52	25	23	250
	Centrum	50	26	23	282
	Prawica	51	23	26	414
	Trudno powiedzieć	32	27	41	111

TABELA 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli tych krajów w Polsce jest dla polskiej gospodarki korzystna czy też niekorzystna?			Liczba osób
		Korzystna	Niekorzystna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		72	17	11	1100
Płeć	Mężczyźni	78	15	7	518
	Kobiety	67	17	15	583
Wiek	18–24 lata	73	17	10	103
	25–34	66	23	10	172
	35–44	70	20	10	212
	45–54	70	19	10	177
	55–64	79	12	9	171
	65 lat i więcej	75	11	15	265
Miejsce zamieszkania	Wieś	63	22	15	452
	Miasto do 19 999	74	16	10	155
	20 000 – 99 999	78	16	6	216
	100 000 – 499 999	76	12	13	157
	500 000 i więcej mieszk.	90	6	5	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	58	24	18	161
	Zasadnicze zawodowe	65	22	13	245
	Średnie	73	16	10	390
	Wyższe	85	8	7	305
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	89	6	6	160
	Średni personel, technicy	87	13		46
	Pracownicy adm.-biurowi	76	15	10	83
	Pracownicy usług	68	21	11	68
	Robotnicy wykwalifikowani	62	28	10	121
	Robotnicy niewykwalifik.	49	34	17	48
	Rolnicy	48	27	25	42
	Pracujący na własny rach.	79	16	4	54
	Bezrobotni	57	21	22	19
	Emeryci	77	11	12	278
	Renciści	69	10	21	55
	Uczniowie i studenci	77	13	10	52
	Zajmujący się domem i inni	53	32	15	74
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	74	16	10	163
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	77	14	9	128
	sekt. prywat. poza rolnict.	73	19	8	294
	prywatnym gosp. rolnym	51	27	22	47
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	56	28	15	116
	Od 1500 zł do 1999 zł	67	17	16	141
	Od 2000 zł do 2999 zł	77	17	7	238
	Od 3000 zł do 3999 zł	80	15	5	124
	4000 zł i więcej	88	7	5	168
	Trudno powiedzieć	67	15	17	124
	Odmowa odpowiedzi	65	19	16	189
Ocena własnych war. mater.	Złe	63	27	10	63
	Średnie	64	19	17	422
	Dobre	79	14	8	615
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	55	29	16	54
	Raz w tygodniu	71	18	11	399
	1–2 razy w miesiącu	70	16	14	147
	Kilka razy w roku	76	14	9	231
	W ogóle nie uczestniczy	80	13	7	240
Poglądy polityczne	Lewica	78	15	7	250
	Centrum	74	16	10	286
	Prawica	75	16	9	414
	Trudno powiedzieć	53	18	29	111

TABELA 3

		Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli tych krajów w Polsce jest dla ogółu pracujących korzystna czy też niekorzystna?			Liczba osób
		Korzystna	Niekorzystna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		56	29	15	1100
Płeć	Mężczyźni	60	26	14	518
	Kobiety	52	32	16	583
Wiek	18–24 lata	38	43	19	103
	25–34	52	33	14	172
	35–44	54	28	18	213
	45–54	52	33	15	176
	55–64	64	26	10	171
	65 lat i więcej	63	21	16	265
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	34	18	453
	Miasto do 19 999	50	36	13	155
	20 000 – 99 999	59	28	13	216
	100 000 – 499 999	63	21	15	157
	500 000 i więcej mieszk.	77	10	13	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	42	32	25	161
	Zasadnicze zawodowe	52	33	15	245
	Średnie	54	32	14	389
	Wyższe	68	20	12	306
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	76	16	8	160
	Średni personel, technicy	73	23	4	46
	Pracownicy adm.-biurowi	54	23	23	84
	Pracownicy usług	42	39	19	68
	Robotnicy wykwalifikowani	42	42	16	121
	Robotnicy niewykwalifik.	37	33	30	48
	Rolnicy	42	29	29	42
	Pracujący na własny rach.	68	23	9	54
	Bezrobotni	34	49	17	19
	Emeryci	64	21	15	278
	Renciści	51	34	16	55
	Uczniowie i studenci	44	41	16	52
	Zajmujący się domem i inni	39	50	11	74
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	54	29	17	163
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	60	30	10	128
	sekt. prywat. poza rolnict.	58	27	16	294
	prywatnym gosp. rolnym	45	29	26	47
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	45	35	20	116
	Od 1500 zł do 1999 zł	52	32	16	141
	Od 2000 zł do 2999 zł	63	27	10	238
	Od 3000 zł do 3999 zł	63	25	11	124
	4000 zł i więcej	74	16	10	169
	Trudno powiedzieć	39	34	28	124
	Odmowa odpowiedzi	46	36	18	188
Ocena własnych war. mater.	Złe	55	35	10	63
	Średnie	49	32	20	422
	Dobre	61	26	13	615
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	45	31	23	54
	Raz w tygodniu	58	28	14	399
	1–2 razy w miesiącu	54	28	17	147
	Kilka razy w roku	56	33	11	231
	W ogóle nie uczestniczy	59	25	17	241
Poglądy polityczne	Lewica	59	32	8	252
	Centrum	56	29	15	286
	Prawica	60	27	13	414
	Trudno powiedzieć	36	26	38	111

TABELA 4

		Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli tych krajów w Polsce jest dla osób i firm zatrudniających tych pracowników korzystna czy też niekorzystna?			Liczba osób
		Korzystna	Niekorzystna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		83	8	9	1102
Płeć	Mężczyźni	86	7	7	518
	Kobiety	80	9	11	584
Wiek	18–24 lata	81	10	9	105
	25–34	87	7	6	173
	35–44	81	12	7	213
	45–54	85	9	6	176
	55–64	84	7	9	171
	65 lat i więcej	80	5	15	263
Miejsce zamieszkania	Wieś	80	11	10	453
	Miasto do 19 999	86	6	8	154
	20 000 – 99 999	85	7	7	218
	100 000 – 499 999	80	7	13	157
	500 000 i więcej mieszk.	90	4	7	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	71	14	15	162
	Zasadnicze zawodowe	78	10	12	244
	Średnie	85	8	7	389
	Wyższe	90	4	7	306
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	93	3	4	161
	Średni personel, technicy	89	6	5	46
	Pracownicy adm.-biurowi	87	5	7	84
	Pracownicy usług	72	18	10	68
	Robotnicy wykwalifikowani	78	15	6	121
	Robotnicy niewykwalifik.	76	9	15	48
	Rolnicy	76	13	11	42
	Pracujący na własny rach.	89	7	4	54
	Bezrobotni	80	4	16	19
	Emeryci	82	5	13	276
	Renciści	77	8	15	55
	Uczniowie i studenci	81	9	10	54
	Zajmujący się domem i inni	81	14	5	74
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	87	7	6
spółce właścicieli prywatnych i państwa		81	13	5	128
sekt. pryw. poza rolnict.		85	7	8	297
prywatnym gosp. rolnym		79	11	10	47
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	82	8	11	116
	Od 1500 zł do 1999 zł	83	7	10	141
	Od 2000 zł do 2999 zł	85	9	7	237
	Od 3000 zł do 3999 zł	88	7	6	124
	4000 zł i więcej	94	2	4	170
	Trudno powiedzieć	68	15	17	124
	Odmowa odpowiedzi	78	11	11	189
Ocena własnych war. mater.	Złe	85	9	7	63
	Średnie	77	10	14	420
	Dobre	87	7	6	618
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	68	17	14	54
	Raz w tygodniu	81	9	10	398
	1–2 razy w miesiącu	88	7	5	147
	Kilka razy w roku	85	7	8	232
	W ogóle nie uczestniczy	86	7	7	243
Poglądy polityczne	Lewica	84	11	5	254
	Centrum	85	7	8	286
	Prawica	87	6	6	414
	Trudno powiedzieć	64	9	27	110